

Michał Głowiński

"Powieść a dziennik intymny", Michał Głowiński, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1971 : [recenzja]

Biuletyn Polonistyczny 14/41, 122

1971

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

/I/ GŁOWIŃSKI Michał: Powieść a dziennik intymny. W: O prozie polskiej XX wieku. Materiały Konferencji Ogólnopolskiej w Toruniu. Listopad 1968. Pod redakcją A. Hutnickiewicza i H. Zaworskiej. Oss. Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1971. IBL PAN. Z Dziejów Form Artystycznych w Literaturze Polskiej. T. XXIV, s. 395-413.

Dziennik intymny nie jest dziełem w tym sensie, że nie realizuje przyjętych z góry zasad - to swojego rodzaju forma bez formy. Nawiązująca do niego powieść, stylizowana na autentyk, jest kompozycją zamkniętą, realizującą zasady mimityzmu formalnego. Ma ona z reguły charakter narracyjny, podczas gdy dziennik intymny może się składać np. tylko z medytacji. Podmiot powieści-dziennika intymnego zwraca się przede wszystkim ku przeszłości, rekonstruuje ją; podmiot dziennika intymnego nachylony jest przede wszystkim ku przyszłości. Powieść wzorowana na dzienniku intymnym ukazuje proces wprowadzania wzorca pozaliterackiego w obręb ustabilizowanych form literackich. Utwory ją reprezentujące bliskie są zwykle temu typowi powieści, który w terminologii francuskiej określa się jako roman d'analyse, choć nie stanowi to bynajmniej reguły.

BP/41

M.G.

/I/ JAKOWSKA Krystyna: Język i sposób narracji w "Soli ziemi" Wittlina jako środki wprowadzenia ukształtowań ekspresjonistycznych w obręb powieści realistycznej. W: O prozie polskiej XX wieku. Materiały Konferencji Ogólnopolskiej w Toruniu. Listopad 1968. Pod redakcją A. Hutnickiewicza i H. Zaworskiej. Oss. Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1971. IBL PAN. Z Dziejów Form Artystycznych w Literaturze Polskiej. T. XXIV, s. 151-183.

Interpretacja "Soli ziemi" wzbogacona rozważaniami na temat sposobów mitologizacji w literaturze, w szczególności mitów w prozie ekspresjonistycznej. Utwór Wittlina ukazano jako przykład wprowadzania ekspresjonizmu w powieść realistyczną. Zespół środków charakterystycznych dla narracji ekspresjonistycznej - demonizacja świata, animizacja rzeczy i reifikacja człowieka, symultaneizm, mitologizacja poprzez stylizację, sentymentalizm i groza w malowaniu stanów emocjonalnych - charakteryzuje mentalność bohatera i sam jest tematem powieści realistycznej, która mówi o tworzeniu mitologii przez społeczeństwo. Dystans narratora wobec bohatera /ironia i stylizacja na mowę cudzą/ sprawia, że "Sól ziemi" łączy typ powieści realistycznej z ekspresjonistyczną.

BP/41

Z.Z.